

3. Лук'янова М. І. Психолого-педагогічна компетентність вчителя. *Педагогіка*. 2001. № 10. С. 56–61.

4. Новолокова Н. П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Х.: «Основа», 2012. 176 с.

5. Олександра. URL: <http://www.ippo.if.ua/index.php/2012-10-23-11-51-07/82-uncategorised/735...>

6. Інноваційні технології навчання: Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х. Ш., наук. ред. Арістова А. В., упорядн. словника Волобуєва С. В. К.: НТУ, 2017. 172 с.

УДК 37.018

Стрийвус Н. Б.

методист відділу організаційно-методичної
та інформаційно-видавничої діяльності ТОКІППО
stryivus@gmail.com

РОЛЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

*Найскладніше почати діяти,
все інше залежить тільки від наполегливості.*

Амелія Ергарт

Запровадження карантину через пандемію коронавірусу змінило життя кожного з нас, пандемія стала серйозним випробуванням не лише для українського суспільства, а й для всього людства. Під час карантину ми почали життя у зовсім нових умовах та особливо це вплинуло на заклади освіти, змусивши пристосовуватись до нових умов надання освітніх послуг. Вимушене дистанційне навчання стало викликом для усіх учасників освітнього процесу: вчителів, учнів, батьків, організувати якісне навчання з використанням цифрових технологій, надихати й мотивувати учнів, давати раду технічним проблемам виявилось зовсім не просто, але все ж таки вдалося. Бо кожна проблема – це також привід до якісних змін, пошуку нових можливостей освоєння сучасних новітніх технологій не зовсім ще знайомої форми навчання. Якісно й ефективно працювати у віртуальному просторі, бути медіаграмотним, урахувати сучасні можливості такого навчання є важливою вимогою сьогодення, з огляду на це питання дистанційного навчання в умовах пандемії коронавірусу залишається, як ніколи, актуальним.

Мета статті полягає у розкритті суті професійного зростання кожного педагога під час дистанційного навчання як виклику українській школі та перевірці її на сучасність, нових форм педагогічного спілкування та взаємодії між учасниками освітнього процесу та нових ролей сучасного учителя в умовах дистанційного навчання.

Дистанційна освіта... Дехто з нас навіть не замислювався, що настане час, коли особисто буде учасником цього процесу. «Дистанційне навчання» сьогодні на устах у кожного, як у здобувачів освіти усіх ланок, починаючи з дошкільної освіти, так і у їхніх батьків, вихователів дитячих садочків, учителів, викладачів, адміністрації, і навіть у пересічних громадян. Кожен із них є

учасником цього процесу. Але найбільша відповідальність за організацію дистанційного навчання лягла на плечі педагогів. Адже саме їм насамперед довелося самостійно і мобільно опанувати онлайн-сервіси, інтернет-ресурси, а потім дистанційно навчати своїх учнів та їхніх батьків. Учні швидше адаптувалися, адже онлайн-середовище для них звичне.

Дистанційне навчання (англ. Distant learning) – це новий засіб реалізації процесу навчання, в основі якого використання сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій, що дозволяють навчатись на відстані без безпосереднього, особистого контакту між викладачем і учнем. В Україні вперше заговорили про дистанційне навчання у 2000 році, затвердивши «Концепцію розвитку дистанційної освіти в Україні». Наказ Міністерства освіти та науки України № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» від 25.04.13 (зі змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства освіти і науки № 660 від 01.06.2013, № 761 від 14.07.2015) надав можливість використання дистанційного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Сьогодні нові закони України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про повну загальну середню освіту» дозволяють здобувачам освіти обирати дистанційну форму навчання як одну з форм здобуття освіти. І саме в період карантину організація освітнього процесу із використанням технологій дистанційного навчання стала обов'язковою і єдиною формою виконання освітніх програм закладів освіти. Саме завдяки цій формі навчання, де головними чинниками її успішності є відповідальність, самоорганізація та самодисципліна, освітній процес у закладах освіти не призупинено.

Майже всі педагогічні працівники мають базові навички роботи з цифровою інформацією (пройшли тренінги, курси), але більшість з них до моменту введення дистанційного навчання не замислювалися про важливість цих навичок. Саме під час дистанційного навчання вчителі змушені були у вкрай короткий термін мобілізувати всі свої ресурси та навички, переналаштувати принцип проведення стандартних уроків, застосовуючи усі їм відомі новітні технології та якимось чином проводити продуктивні уроки. І ось тут більшість з них побачила результати принципу «навчання впродовж життя», коли вчитися ніколи не пізно і коли знань не буває замало.

Розвиток професійної компетентності вчителя завжди був одним із найбільш актуальних завдань системи освіти. В умовах пандемії та модернізації освітньої системи підвищуються і вимоги до професіоналізму й особистісних якостей учителя. Показником роботи педагога є створення сприятливих умов для розвитку особистості учня. Освіта вчителя ніколи не може вважатися завершеною, а професійна компетентність сформованою повністю. Тому справжній учитель повинен навчатися все життя, розвиваючи власну професійну компетентність і творчий потенціал.

Вайбер-групи, відео та онлайн-уроки, онлайн-конференції, онлайн-захисти науково-дослідних робіт, уроки у віртуальній школі «Ранок», «Школа-онлайн», «Google Classroom», вебінари та презентації, щотижневі звіти педагогів і плани про виконану дистанційну роботу, організовані

відеофлешмоби, тести, олімпіади та конкурси – так працюють учителі, учні та батьки в умовах карантину в закладах освіти.

Під час дистанційного навчання змінилася і форма взаємодії, співпраці, педагогічного спілкування між учасниками освітнього процесу. Учні, батьки та вчителі, змушені були об'єднатися спільними цілями та прагненнями, стали добровільними і зацікавленими односторонніми, рівноправними учасниками освітнього процесу. Саме на таких засадах, педагогіки партнерства, працює і «Нова українська школа».

Під час дистанційного навчання змінилися і ролі сучасного учителя. Із використанням інформаційних технологій в освітній діяльності, сучасний педагог поступово набуває освоєння актуальної ролі **презентатора**. Функція ролі **презентатора** полягає в ознайомленні аудиторії з навчальним матеріалом. Кожен вчитель має володіти вміннями створювати презентації, знати й дотримуватися вимог до оформлення презентацій відповідно до вікових та індивідуальних особливостей учнів певного класу. Форма навчання за допомогою презентацій – це переважно одностороння комунікація, яка служить для ознайомлення з інформацією певної групи осіб за допомогою візуальних засобів навчання (для запам'ятовування інформації). Така інформація може подаватися у вигляді схем, таблиць, блоків, малюнків, роликів тощо для кращого сприйняття та запам'ятовування [1, 23]. Актуальною сьогодні є роль педагога **фасилітатора** – партнерська взаємодія вчителя і учня через діалог, багатостороння комунікація вчителя з учнями та їх батьками, тобто співпраця в групі, команді. Отже, мета фасилітації – успішна комунікація у групі людей. Функції вчителя-фасилітатора полягають у тому, що він ставить запитання, сприяє, щоб звучали різні думки, точки зору у групі, «пропонує» процес, який допомагає учасникам засвоїти знання [5].

Коуч – це фахівець, який спеціалізується на розвитку вміння досягати поставленої мети [1]. Виникненню ролі педагога-коуча сприяло розвитку партнерської освіти в школі. Коучингом вважається процес партнерства, при якому партнер розкривається в професійній діяльності й особистісній сфері [7].

Тьютор (від англ. tutor – учитель) – особа, що веде індивідуальні або групові заняття із учнями, студентами, репетитор, наставник. Тьютор підтримує навчання і супроводжує самоосвіту, бере участь у пошуку знань, постійно формуючи індивідуальну відповідальність за отримані знання. Тьюторство здебільшого базується на ідеї сумлінності учня, що прагне знань, і тьютор підтримує та не дає згаснути цьому вогнику, підштовхуючи учня до нових вершин. Сьогодні ця роль педагога є дуже актуальною здебільшого в приватних школах України.

Сучасні діти у закладах загальної середньої освіти потребують від свого вчителя актуальної ролі **наставництва** особливо під час написання науково-дослідних робіт. Наставник у широкому сенсі – це людина, яка володіє системою навичок і умінь для досягнення успіху в обраній сфері життя. Зазвичай, це майстер своєї справи, який на своєму власному досвіді опанував найбільш ефективними знаннями і вміннями, і тепер він передає їх іншим. Мета наставника для учнів – подолати їх обмеженість, розширити їх кругозір,

допомогти повірити у себе і зрозуміти себе, поліпшити свій стан і своє життя. Наставництво – це форма навчання та індивідуальної підтримки для передачі людині знань і надійного закріплення навичок. Учитель-наставник власним прикладом може надихнути на подвиги інших учнів, наштовхуючи їх на перемоги [6].

Розглянуті ролі сучасного педагога в освітньому просторі є актуальними і потребують ще більшого засвоєння функцій кожної з них, а також ще більшого практичного застосування їх в освітньому просторі професійної діяльності педагога. Отже, різноманіття розглянутих нами ролей сучасного педагога не є вичерпаним, адже з упровадженням Нової української школи їх значно побільшає з освоєнням різноманітних методик, технологій, напрямів, із формуванням ключових компетенцій, із можливостями сучасності. Адже завдання педагога полягає в постійному професійному зростанні, в отриманні освіти впродовж життя, в якісній перепідготовці в умовах мінливого суспільства та набуття практичного застосування інноваційних ролей відповідно до потреб людства.

Література

1. Дубасенюк О. А. Концептуальні моделі педагогічної освіти: наукові пошуки та здобутки. Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку: Монографія / Авт. кол. О. А. Дубасенюк, О. Є. Антонова, С. С. Вітвицька, Н. Г. Сидорчук, О. М. Спірін, Н. В. Якса та ін. / За заг. ред. проф. О. А. Дубасенюк: Вид. 2-е, доп. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. С. 8–29.

2. Закони України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145 – VIII. С. 7.

3. Концептуальні засади реформування середньої освіти від 17 серпня 2016 року.

4. Освіта в інформаційному суспільстві / В. О. Кудін. Київ: Телепрескорпорація «Республіка», 1998. 152 с.

5. Левченко О. О. Педагогічна фасилітація як феномен формування фасилітативного стилю педагогічної взаємодії майбутніх викладачів / О. О. Левченко. *Наукові записки. Психологія і педагогіка*. 2011. № 18. С. 147–158.

6. Наставництво вчителя. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

7. Педагогічний коучинг. URL: <https://pedkab.wordpress.com/2013/01/28/педагогічний-коучинг/>

8. Інноваційні методи викладання та навчання. URL: <https://ludmilaryabokon.jimdo.com/>